

28.1.2019

Yhteenveto EU-kansalaiskeskusteluista Suomessa vuonna 2018

EU-tasolla sovittiin alkuvuodesta 2018, että kukin jäsenvaltio edistäisi vuoden aikana kansalaiskeskustelua EU:n kehittämisestä. Lisäksi komissio toteuttaisi kaikille EU-kansalaisille suunnatun sähköisen kyselyn sekä erityisen Eurobarometri-tutkimuksen EU:n tulevaisuudesta.

Tässä muistiossa esitetään yhteenveto Suomessa vuonna 2018 järjestetyistä, EU-maiden yhteisen viitekehyksen puitteissa EU-tasolle raportoiduista keskustelutapahtumista.

Taustaa

Kansalaiskeskustelua EU:sta käydään Suomessa perinteisesti monilla eri foorumeilla. Hallitus on sitoutunut edistämään ja laajentamaan tätä keskustelua sekä osallistujien että aiheiden osalta.

Suomen kansallinen EU-yhteensovittamisjärjestelmä perustuu EU-ministerivaliokunnan linjauksiin, tehokkaasti koordinoituun virkamiesvalmisteluun sekä eduskunnan osallistumiseen ja oikea-aikaiseen informointiin EU-asioissa. Eduskunnan ja sidosryhmien osallistuminen EU-asioiden kansalliseen valmisteluun on osaltaan tukenut aktiivista näkemystenvaihtoa EU-asioista ja lisännyt EU-asiointia koskevien päätösten hyväksyttävyyttä ja omistajuutta.

Valtioneuvoston kanslian EU-asioiden osasto vastaa EU-asioiden yhteensovittamisesta valtioneuvostossa ja kansallisen yhteensovittamisjärjestelmän toimivuudesta. Valtioneuvoston kanslia koordinoi myös ministeriöiden viestintää EU-asioista. Kukin ministeriö vastaa EU-asioiden valmistelusta, viestinnästä ja sidosryhmien kuulemisesta omalla sektorillaan.

Ulkoministeriön Eurooppatiedotus on keskeinen toimija EU-asioita koskevan kansalaiskeskustelun edistämiseksi. Omien tapahtumiensa ja aktiviteettiensa lisäksi se myöntää vuosittain valtionavustuksia kansalaisjärjestöjen hankkeille EU-kansalaiskeskustelun edistämiseksi (vuonna 2018 yhteensä 370 000 euroa). EU:n tulevaisuus oli yksi vuoden 2018 hakukierroksen pääteemoista. Eurooppatiedotus toimii aktiivisesti myös sosiaalisessa mediassa (Twitter, Instagram, Facebook).

EU-keskustelutapahtumia koordinoidaan myös epävirallisessa EU-viestijöiden verkostossa valtioneuvoston kanslian, ulkoministeriön Eurooppatiedotuksen, eduskunnan, Euroopan komission Suomen edustuston, Euroopan parlamentin Suomen toimiston ja Ulkopoliittisen instituutin edustajien kesken.

Pääministerin keskustelukiertue

Pääministeri Sipilä käynnisti helmikuussa 2018 keskustelukiertueen kansalaisten näkemysten kuulemiseksi Suomen ja EU:n tulevaisuudesta. Tähän mennessä tilaisuuksia on järjestetty Oulussa, Turussa, Vaasassa ja Kuopiossa.

Oulun yliopistossa 26.2.2018 keskustelun teemoina olivat muun muassa kestävä kehitys, kasvu ja työpaikat, tutkimus ja innovointi, digitaalinen lukutaito ja eriarvoistumisen torjuminen. Lisäksi pääministeri keskusteli erillisessä tilaisuudessa Suomen ja EU:n tulevaisuudesta pohjoispohjalaisten yrittäjien kanssa. Nuorille aikuisille suunnatun tilaisuuden pääaiheena oli EU ja kestävä kehitys.

Turun yliopistossa 12.3.2018 keskeisiä teemoja olivat työn murros, teknologinen tulevaisuus, Euroopan vakaus ja turvallisuus sekä kasvu ja työpaikat. Lisäksi Turussa järjestettiin yhteistyössä Varsinais-Suomen liiton kanssa yleisölle avoin pääministerin EU-kuulemistunti. Aiheena oli, mihin EU:n tulisi keskittyä ja millainen EU olisi, jos se päätettäisiin perustaa tänään. Keskustelussa nousivat esille muun muassa brexit, EU:n monivuotinen rahoituskehys, turvallisuuskysymykset, Itämeri, Suomen rooli EU:ssa sekä kansalaisjärjestöjen rooli kansalaiskeskustelun edistämässä.

Vaasan yliopistossa 24.4.2018 keskustelunaiheita olivat muun muassa työn murros, alustatalouden haasteet, kestävä talouskasvu ja kilpailukyky.

Kuopion yliopistossa 14.5.2018 keskusteltiin muun muassa biotaloudesta, ympäristön muutoksesta ja luonnonvarojen riittävydestä, oppimisesta digitalisoituneessa maailmassa sekä ikääntymisestä, elintavoista ja terveydestä. Lisäksi Kuopiossa järjestettiin yhteistyössä Pohjois-Savon liiton ja Europe Direct -tiedotuspisteen kanssa yleisölle avoin pääministerin EU-kuulemistunti. Aiheena oli, millainen EU olisi, jos se päätettäisiin perustaa tänään. Muita keskustelun teemoja olivat muun muassa tasa-arvo, koulutus ja ympäristö eurooppalaisesta näkökulmasta tarkasteltuna.

Elokuun 2018 lopussa pääministeri osallistui Turun Eurooppa-foorumiin. Pääministerin puhe ja sen päätteeksi käyty keskustelu käsitteli EU:n tulevaisuutta ja Suomen tulevaa EU-puheenjohtajakautta. Esillä olivat muun muassa yhteiset arvot, ilmastopolitiikka, muuttoliike, puolustusyhteistyö, talous- ja rahaliitto (EMU), kauppapolitiikka, sisämarkkinat sekä tutkimus- ja innovaatiopolitiikka. Tapahtuma striimattiin Yle Areenaan.

Ministerien osallistuminen

Esimerkkejä ministerien osallistumisesta EU-kansalaiskeskusteluun vuonna 2018:

- Keskustelutilaisuus Suomen ja Euroopan taloudellisesta tilanteesta komission varapuheenjohtaja Jyrki Kataisen ja ministeri Sampo Terhon kanssa, Euroopan komission Suomen edustusto, 12.3.2018.
- Kansalaiskeskustelu energia- ja ilmastopolitiikasta ministeri Kimmo Tiilikaisen kanssa, Helsingin yliopiston tiedekulma, 12.4.2018.
- Kansalaiskeskustelu EU:n muovistrategista ministeri Kimmo Tiilikaisen kanssa, Helsingin yliopiston tiedekulma, 23.4.2018.
- Kansalaiskeskustelu EU:n kauppapolitiikasta komissaari Cecilia Malmströmin ja ministeri Anne-Mari Virolaisen kanssa, Euroopan komission Suomen edustusto, 26.4.2018.
- Kansalaiskeskustelu EU:n kuluttajapolitiikasta ministeri Antti Häkkäsen ja ministeri Jari Lindströmin kanssa, Euroopan komission Suomen edustusto, 1.6.2018.
- Seminaari EU:n seuraavasta monivuotisesta rahoituskehyksestä komission varapuheenjohtaja Jyrki Kataisen ja ministeri Sampo Terhon kanssa, Euroopan parlamentin Suomen toimisto, 8.6.2018.
- Seminaari EU:n maatalouspolitiikan tulevaisuudesta ministeri Jari Lepän kanssa, maa- ja metsätalousministeriö, 15.6.2018.
- Eurooppaministeri Sampo Terhon kyselytunti, Turun Eurooppa-foorumi, 31.8.2018. Esille nousivat muun muassa federalismi vs. EU jäsenvaltioiden unionina, toimivallanjako EU:n ja jäsenvaltioiden kesken, "eurooppalainen kulttuuri", brexit, EU:n seuraava monivuotinen rahoituskehys (ml. jäsenvaltioiden rahoitusosuudet ja reilu taakanjako), verotuskysymykset, yhteinen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka (ml. mairinnouskeskukset, valvotut keskuksset ja muuttoliikkeen kustannukset), EU- ja EMU-jäsenyyden edut ja haitat, EMU:n kehittäminen (ml. toimivien valtioiden velkajärjestelymenettelyiden luominen vs. yhteisvastuun

kasvattaminen), kellojen siirron lopettaminen, Euroopan parlamentin vaalien alhainen äänestysaktiivisuus ja Suomen tuleva EU-puheenjohtajuus. Puolustusyhteistyö, yhteistyö ympäristöasioissa ja opiskelijavaihto (Erasmus+) nousivat esille positiivisina esimerkkeinä EU-yhteistyöstä.

- Ministeri Anne-Mari Virolaisen osallistuminen eduskunnan suuren valiokunnan julkiseen kuulemiseen EU:n kehityspolitiikasta ja kauppapolitiikasta, Turun Eurooppa-foorumi, 31.8.2018.
- Ministeri Sampo Terhon osallistuminen paneelikeskusteluun Euroopan komission Suomea koskevista maakohtaisista suosituksista, Turun Eurooppa-foorumi, 31.8.2018. Paneelikeskustelun järjestivät SAK, AKAVA, STTK ja EK.
- Keskustelutilaisuus työntekijöiden liikkuvuudesta ja työn tulevaisuudesta ministeri Jari Lindströmin kanssa, Helsingin yliopiston tiedekulma, 27.8.2018.
- Ministeri Annika Saarikon osallistuminen paneelikeskusteluun ”EU-politiikka 2020-luvulla: Turvallisuus, talous ja ympäristö”, Turun Eurooppa-foorumi, 31.8.2018. Paneelikeskustelun järjesti Turun Sanomat.
- Ministeri Petteri Orpon osallistuminen paneelikeskusteluun ”EU-politiikka 2020-luvulla: Puheenjohtaja- ja vaalikauden haasteet”, Turun Eurooppa-foorumi 31.8.2018. Toisena osallistujana oli SDP:n puheenjohtaja Antti Rinne. Paneelikeskustelun järjesti Turun Sanomat.
- Kansalaiskeskustelu eurooppalaisesta koulutusalueesta 2025 komission varapuheenjohtaja Jyrki Kataisen ja ministeri Sanni Grahn-Laasosen kanssa, Helsingin yliopiston tiedekulma 8.10.2018.
- Seminaari ajankohtaisista perusoikeuskysymyksistä EU:ssa ministeri Antti Häkkäsen ja EU:n perusoikeusviraston johtajan Michael O’Flahertyn kanssa, Helsinki, 29.11.2018.

Ulkoministeriön Eurooppatiedotuksen järjestämät ja tukemat aktiviteetit

Eurooppatiedotus käynnisti syksyllä 2017 keskustelukiertueen ”Suomi ja EU:n tulevaisuus”. Kiertue on jatkunut vuonna 2018 eri puolilla Suomea, mukaan lukien:

- Keskustelutilaisuus EU:sta ja globalisaatiosta, Kuopio, 26.2.2018.
- Keskustelutilaisuus EU:n monivuotisesta rahoituskehystä, Hämeenlinna, 9.4.2018.
- Seminaari EU:sta, Ahvenanmaasta ja turvallisuuspolitiikasta, Maarianhamina, 8.5.2018 (yhdessä Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kanssa).
- Kestävään kehitykseen ja ajankohtaisiin EU-asioihin keskittyvä yleisötapahtuma, Maarianhamina, 8.5.2018 (yhdessä Centrum Balticum -säätiön ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kanssa).
- Keskustelutilaisuus työntekijöiden liikkuvuudesta ja työn tulevaisuudesta, Helsingin yliopiston tiedekulma, 27.8.2018.
- Keskustelutilaisuus EU:n roolista maailmassa, Turun Eurooppa-foorumi, 31.8.2018 (yhdessä ulkopoliittisen instituutin kanssa).

Eurooppatiedotus osallistui myös Educa-messuille 26–27.1.2018 ja Helsingin kirjamesseille 25–28.10.2018. Keskustelun aiheita olivat muun muassa Suomen rooli EU:ssa, brexit, yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, kehityspolitiikka ja Suomen tuleva EU-puheenjohtajakausi.

Eurooppatiedotuksen tukemia kansalaisjärjestöjen aktiviteetteja vuonna 2018 olivat muun muassa:

- Seitsemän Eurooppalaisen Suomen järjestämää paneelikeskustelua EU:n tulevaisuudesta lukioissa ja ammattikouluissa pääkaupunkiseudulla, helmi–maaliskuu 2018 (aiheina mm. vapaa liikkuvuus, brexit ja opiskelu Euroopassa).
- Eurooppalaisen Suomen keskustelukiertue EU:n tulevaisuudesta: Turku 19.3. (brexit, EP-vaalit, Suomen EU-politiikka), Tampere 21.3. (brexit, EP-vaalit, Suomen EU-politiikka), Hämeenlinna 22.3. (aluekehitysrahat, EU:n tulevaisuus, yhteiset arvot), Pori 20.7. (paneelikeskustelu EU:n puolustusyhteistyöstä yhdessä komission ja parlamentin Suomen toimistojen kanssa), Oulu 19.9. (populismi ja EU-skeptisyys), Rovaniemi 20.9. (ympäristökysymykset, EU:n raideyhteydet Suomeen ja jäämerelle), Vaasa 15.10 (ilmastonmuutos), Seinäjoki 16.10. (Suomi EU:ssa, muuttoliike), Jyväskylä 17.10. (biotalous, EU-myytit) ja Tampere 18.10 (brexit, EP-vaalit, EU:n hyödyt ja haitat). Kiertueeseen kuului yksi isompi keskustelutilaisuus jokaisessa kaupungissa sekä pienempiä tapahtumia ja vierailuja lukioissa, ammattikouluissa ja yliopistoissa. Kiertue järjestettiin yhteistyössä Eurooppanuorten kanssa.
- Taloustutkimuksen Eurooppanuorten toimeksiannosta toteuttama tutkimus suomalaisten nuorten suhtautumisesta Euroopan unioniin ja eurooppalaisuuteen. Kyselyn vastaajista (noin tuhat 18-29 -vuotiasta henkilöä) 81 prosenttia katsoi, että Suomen EU-jäsenyys on hyvä asia. Lähes 90 prosenttia vastaajista koki itsensä myös EU:n kansalaiseksi. Valtaosa katsoi, että EU vahvistaa rauhaa, hyvinvointia ja tasa-arvoa. Vastaajien mukaan EU-yhteistyötä tulisi lisätä etenkin ilmastonmuutoksen torjunnassa (76 %).

Sisäministeriön järjestämät keskustelutilaisuudet

Sisäministeriö järjesti Turun Eurooppa-foorumin osana kaksi keskustelutilaisuutta 30.8.2018. Tilaisuuksissa käsiteltiin ääriajatteluun perustuvaa väkivaltaa sekä maahanmuuttoa ja kaupunkien muutosta.

Kansalaisten kuuleminen otakantaa.fi -palvelun kautta

Kansallisella tasolla on kehitetty useita verkkopalveluja kansalaisten vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksien vahvistamiseksi. Tähän mennessä näitä verkkopalveluja ei ole juurikaan hyödynnetty kansalaisten kuulemiseksi EU-asioista.

Tuore poikkeus on kellojensiirron lopettamista koskeva online-kysely, joka toteutettiin Otakantaa.fi-palvelussa 26.9.–12.10.2018. Suomi on edistänyt kellojensiirron lopettamista sen jälkeen kuin yli 70 000 suomalaista allekirjoitti kansalaisaloitteen asiasta. Komission asiaa koskeva ehdotus on neuvoston käsiteltävänä. Online-kyselyn tavoitteena oli kerätä kansalaisten näkemyksiä siitä, tulisi Suomen valita pysyväksi ajaksi nykyinen kesä- vai talviaika. Kysely osoittautui hyvin suosituksi. Se keräsi kaiken kaikkiaan 677 000 vastausta ja 359 000 avointa vastausta. Merkittävä määrä havaittuja robottivastauksia jätettiin kuitenkin huomioimatta lopullisissa tuloksissa. Vastaajista 52 prosenttia kannatti talviaikaa ja 48 prosenttia kesäaikaa.

Online-kyselyä täydentävä gallup-tutkimus tuotti hyvin samantyyllisen tuloksen. Melkein 87 prosenttia vastaajista kannatti kellojensiirron lopettamista, ja pysyvää talviaikaa kannatettiin hieman kesäaikaa enemmän. Online-kyselyn ja gallup-tutkimuksen tulokset huomioidaan valmisteltaessa Suomen kantaa komission ehdotukseen.

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan kontribuutio

Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta (KANE) toimii oikeusministeriön yhteydessä. Neuvottelukunnan tehtävänä on edistää kansalaisyhteiskunnan ja viranomaisten välistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta. Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunta koostuu kansalaisyhteiskunnan, tutkimuksen, elinkeinoelämän sekä ministeriöiden ja muiden viranomaisten edustajista.

KANEn kirjallisessa kannanotossa EU:n tulevaisuutta koskevaan kansalaiskeskusteluun 31.10.2018 korostetaan tarvetta vahvistaa vuoropuhelua kansalaisjärjestöjen kanssa, puolustaa vapaata kansalaisyhteiskuntaa, edistää perusoikeuksien toteutumista ja seurantaa EU:ssa, jatkaa keskustelua EU:n kehittämisestä yhdessä kansalaisyhteiskunnan kanssa, edistää avoimen hallinnon periaatetta ja vuorovaikutusta kansalaisyhteiskunnan kanssa sekä EU:ssa että EU-asioiden valmistelussa kansallisella tasolla, vahvistaa EU-tasolla tietopohjaa kansalaisyhteiskunnan tilasta ja tulevaisuudesta tutkimuksen keinoin sekä kiinnittää huomiota kansalaisyhteiskunnan pitkäjänteisen ja ennakoitavan rahoituksen turvaamiseen, esimerkiksi EU-rahoitusohjelmien kautta.

Eduskunnan keskustelutilaisuuksia

Eduskunnan suuri valiokunta järjesti kaksi julkista kuulemistä EU:n tulevaisuudesta ja Suomen tulevasta EU-puheenjohtajakaudesta. Kuuleminen Tampereella kesäkuussa 2018 käsitteli kaupunkien roolia EU:n sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisessa, globalisaatiota sekä talous- ja rahaliiton (EMU) kehittämistä. Turun Eurooppa-foorumin yhteydessä elokuussa 2018 järjestetty kuuleminen keskittyi kauppaan ja kehitykseen EU:n tulevaisuuden kysymyksinä. Lisäksi suuri valiokunta järjesti lokakuussa 2018 kansalaisjärjestöille kuulemisen Suomen tulevasta EU-puheenjohtajakaudesta.

Ulkopoliittisen instituutin (UPI) järjestämiä keskustelutilaisuuksia

Ranskan eurooppaministeri Nathalie Loiseau osallistui pääpuhujana UPI:n EU:n tulevaisuutta koskevaan seminaariin 15.6.2018 ("Refounding the European Union: Next Steps Ahead").

Kesäkuun Eurooppa-neuvoston jälkeen UPI järjesti Eurooppa-neuvoston kokouksen tuloksia käsittelevän keskustelutilaisuuden ("Eurooppa-neuvoston jälkilöylyt"). Keskustelun aiheita olivat muun muassa EMU:n kehittäminen ja muuttoliike.

Paikallisten toimijoiden järjestämät keskustelutilaisuudet

Myös paikallisviranomaiset, yliopistot ja elinkeinoelämä ovat olleet aktiivisia. Paras esimerkki on Turussa 30.8.–1.9.2018 järjestetty Eurooppa-foorumi. Tapahtuman järjestivät Turun kaupunki, Turun yliopisto, Turun yliopistosäätiö, Åbo Akademi, Stiftelsen för Åbo Akademi, Varsinais-Suomen liitto, Turku Science Park, Turun kauppakamari ja Schuman-seura yhteistyössä eduskunnan, valtioneuvoston kanslian, Euroopan komission Suomen edustuston, Euroopan parlamentin Suomen toimiston, Suomen Pankin, sisäministeriön, ulkoministeriön Eurooppatiedotuksen, EK:n, SAK:n, STTK:n, Akavan ja MTK:n kanssa.

Turun Eurooppa-foorumi toi yhteen ihmisiä eri taustoista: ministerejä, kansanedustajia, Euroopan parlamentin jäseniä, valtionhallinnon ja EU:n toimielinten virkamiehiä, paikallisviranomaisia, elinkeinoelämän, akateemisen maailman, työmarkkinajärjestöjen ja kansalaisjärjestöjen edustajia sekä tavallisia kansalaisia. Kaikki parlamentaariset puolueet olivat edustettuina tapahtumassa. Kaiken kaikkiaan osanottajia oli noin 2000.

Tapahtuman aikana järjestettiin erilaisia seminaareja, paneelikeskusteluja ja kyselytunteja tämänhetkisistä ja tulevista EU-asioista. Kaikki aktiviteetit järjestettiin Turun keskustassa, muun muassa teatterissa, hotellissa, kirjastossa, panimoravintolassa ja kauppakeskus Hansakorttelissa. Tavoitteena oli tehdä tapahtumasta mahdollisimman helposti lähestyttävä. Osaa keskusteluista pystyi seuraamaan myös striimattuna. Osanottajia kannustettiin ottamaan osaa keskusteluihin, joko paikan päällä tai sosiaalisen median tai tapahtuman mobiilisovelluksen kautta.

Keskustelujen teemoja olivat muun muassa EU:n yhteiset arvot, sisämarkkinat ja kauppapolitiikka, tekoäly ja työn tulevaisuus, EMU:n kehittäminen, komission Suomea koskevat maakohtaiset suositukset, maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka, ruokaturvallisuus Euroopassa, eurooppalaisten kaupunkien kehittäminen, eurooppalainen koulutusalue, Suomen EU-puheenjohtajakausi, EU:n rooli maailmassa (ml. turvallisuus- ja puolustuspolitiikka ja EU-Afriikka -kumppanuus), brexit, EU:n rahoituksen tulevaisuus, nuorten odotukset Euroopalle, kansalaisjärjestöjen mahdollisuudet EU:ssa, kansalaisyhteiskunnan tila EU:ssa sekä kansalaisten rooli EU:n päätöksenteossa.

Kansalaisten näkemyksiä ja huolia

Kansalaiskeskusteluissa esille nousseet teemat heijastelivat pitkälti viimeisimpien Eurobarometri-tutkimusten tuloksia.

Euroopan komission kevään 2018 Eurobarometri-tutkimuksessa suomalaiset vastaajat pitivät EU:n tärkeimpinä kysymyksinä muuttoliikettä (40 %), terrorismia (32 %), ilmastonmuutosta (25 %) ja jäsenvaltioiden julkisen talouden tilaa (22 %). Tulevaisuuden kannalta EU:n keskeisinä valtteina suomalaiset pitivät demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamista (41 %), hyviä suhteita jäsenvaltioiden välillä (32 %) sekä EU:ta taloudellisena ja kauppamahtina (31 %). Haasteina nähdään etenkin terrorismi ja turvallisuus (40 %), työttömyys (38 %), väestön ikääntyminen (33 %), sosiaalinen epätasa-arvoisuus (31 %) ja jäsenvaltioiden julkinen velka (30 %).

Tutkimuksen mukaan ainakin seitsemän kymmenestä suomalaisesta vastaajasta katsoo, että EU-tason päätöksentekoa tulisi lisätä terrorismin torjunnassa (84 %), demokratian ja rauhan edistämiseksi (76 %) ja ympäristönsuojelussa (72 %). Terveysturvallisuus ja sosiaaliturva nähtiin suurimpana huolenaiheena kansallisella tasolla. Suomalaisista 63 prosenttia kuitenkin katsoi, että tällä alalla tulisi olla vähemmän EU-tason päätöksentekoa.

Suomalaisista vastaajista 83 prosentilla oli positiivinen tai neutraali kuva EU:sta, ja 79 prosenttia koki itsensä EU-kansalaiseksi. Eniten suomalaiset kannattivat vapaata liikkuvuutta (86 %), talous- ja rahaliittoa (EMU) ja yhteistä valuuttaa (76 %), yhteistä kauppapolitiikkaa (68 %) sekä yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa (65 %). EU:n positiivisimpina saavutuksina pidettiin ihmisten, tavaroiden ja palveluiden vapaata liikkuvuutta (65 %), rauhaa jäsenvaltioiden kesken (63 %) ja euroa (45 %).

Euroopan parlamentin syyskuun 2018 Eurobarometri-tutkimuksessa 65 prosenttia suomalaisista vastaajista piti Suomen EU-jäsenyyttä hyvänä asiana. Tämä on korkein lukema Suomessa vuoden 2007 jälkeen. Lisäksi 64 prosenttia suomalaisista vastaajista katsoi, että heidän äänellään on merkitystä EU:ssa. Ilmastonmuutoksen torjunta ja ympäristönsuojelu (62 %), ihmisoikeuksien ja demokratian edistäminen (49 %), turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (48 %), terrorismin torjunta (48 %), maahanmuutto (45 %) ja nuorisotyöttömyyden ehkäiseminen (45 %) nähtiin tärkeimpinä keskusteluaiheina Euroopan parlamentin vaalien alla.

Taloustutkimuksen Eurooppaanuorten toimeksiannosta keväällä 2018 toteuttaman tutkimuksen mukaan suomalaisnuoret suhtautuvat EU:hun vielä positiivisemmin. Vastaajista (noin tuhat 18–29 -vuotiaista suomalaista) 81 prosenttia piti Suomen EU-jäsenyyttä hyvänä asiana. Melkein 90 prosenttia vastaajista koki itsensä myös EU-kansalaiseksi. Valtaosa katsoi, että EU vahvistaa rauhaa, hyvinvointia ja tasa-arvoa. Vastaajien mukaan EU-yhteistyötä tulisi lisätä etenkin ilmastonmuutoksen torjunnassa (76 %).

Johtopäätelmiä kansalaiskeskusteluista

Tapahtumien ja aktiviteettien luonteet ja teemat sekä osallistujien määrä ja aktiivisuus vaihtelivat huomattavasti, joten tilaisuuksien pohjalta on vaikeaa vetää pidemmälle meneviä johtopäätöksiä. Kansalaiskeskusteluun kuuluvat erilaiset mielipiteet ja näkökulmat. Alle on koottu joitain lähinnä kansalaisten osallistamista ja kuulemistä koskevia ajatuksia.

- Kansalaisten ja kansalaisyhteiskunnan parempaa osallistamista EU:ta ja sen kehittämistä koskevaan keskusteluun pidettiin tärkeänä. Tämän katsottiin edellyttävän lisätoimia sekä kansallisella että EU-tasolla.
- Komissio on panostanut uusiin tapoihin kuulla ja tiedottaa kansalaisia ja sidosryhmiä, mutta esimerkiksi komission "lainsäädännön valmisteluun osallistuminen" -nettisivustoa ei vielä kovin laajalti tunneta. Tilannetta voitaisiin parantaa esimerkiksi lisäämällä kansalliseen otakantaa.fi -palveluun linkki komission nettisivustolle.
- Huomion kiinnittämistä kansalaisten ja kansalaisyhteiskunnan rooliin pidettiin tervetulleena. Esille tuotiin myös huolta kansalaisyhteiskunnan ja oikeusvaltion tilasta Euroopassa. Tarvetta

varmistaa perusoikeuksien toteutuminen ja seuranta painotettiin. Konkreettisena ideana esille nostettiin, että komissio voisi toteuttaa erityisen Eurobarometri-tutkimuksen kansalaisyhteiskunnan tilasta jäsenvaltioissa. Tarvetta parantaa tietoisuutta ja tietoutta kansalaisyhteiskuntaan liittyvistä kysymyksistä korostettiin. Huomiota kiinnitettiin myös EU:n keinoihin tukea kansalaisyhteiskunnan toimintaa, muun muassa pitkäjänteisen ja ennakoitavan rahoituksen kautta.

- Yleinen ilmapiiri EU-jäsenyyttä ja -yhteistyötä kohtaan on Suomessa pitkälti positiivinen. Esille nostettiin, että EU:n tulisi tehdä enemmän muun muassa muuttoliikkeen, ilmastonmuutoksen, terrorismin ja hybridiuhkien kaltaisiin haasteisiin vastaamiseksi. Esille tuotiin myös huolta muun muassa hitaasta edistyksestä sisämarkkinoiden loppuunsaattamisessa sekä jäsenvaltioiden maksuusoikeuksien kasvamisesta brexitin myötä.
- Kansalaiskeskustelussa nousee usein esille myös kysymys sääntöjen noudattamisesta koskien niin muuttoliikettä, talous- ja rahaliittoa kuin EU:n yhteisiä arvoja. Moni pitää tätä keskeisenä kysymyksenä EU:n yhtenäisyyden turvaamiseksi.
- Esille nousi myös tarve parantaa edelleen EU-viestintää, erityisesti kansalaisten kuulemiseen ja osallistamiseen liittyen.
- Yleensä ottaen "EU:n tulevaisuutta" pidettiin haastavana ja laajana keskustelun aiheena. Keskustelua EU-asioista tulisi edistää enemmän paikallisella ja ruohonjuuritasolla keskittyen konkreettisiin, kansalaisten jokapäiväisessä elämässä keskeisiin kysymyksiin. Kansalaisjärjestöiden roolia EU-keskustelun edistämisessä pidettiin tärkeänä.
- Tulevat Euroopan parlamentin vaalit ja Suomen EU-puheenjohtajakausi nähtiin tilaisuuksina tiedottaa ja osallistaa kansalaisia paremmin. Hallitus on jo päättänyt nostaa kansalaisjärjestöille EU-keskustelun edistämiseen myönnettävää rahoitusta vuonna 2019. Seuraavalla hakukierroksella painotetaan erityisesti hankkeiden viestinnällistä ulottuvuutta, eli sitä, miten hyvin ja missä määrin ne tavoittavat kansalaisia.

Muita huomioita EU-kansalaiskeskusteluihin

EU-kansalaisten näkemyksiä ja huolia tulee kuulla ja huomioida myös jatkossa, muun muassa EU:n strategista ohjelmaa 2019–2024 valmisteltaessa. On tärkeää, että EU toimii ja tekee päätöksiä lähellä kansalaisia, avoimesti ja hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti. Kansalaiset tulisi ottaa entistä paremmin mukaan EU-asioista käytävään keskusteluun sekä kansallisella että EU-tasolla.

Jäsenvaltioissa toteutettujen kansalaiskeskustelujen ja komission EU:n tulevaisuutta koskevan verkkokyselyn lisäksi syksyn 2018 Eurobarometri-tutkimuksen tulokset tarjoavat osaltaan hyvän pohjan EU-päämiesten pohdinnalle ja keskustelulle. Ne auttavat muodostamaan selkeämmän ja kattavamman kuvan kansalaisten odotuksista ja huolista Euroopassa.